

SARUNA AR DIRIĢENTU JĀNI LIEPIŅU

JĀNIS LIEPIŅŠ

- dzimis 1988. gadā Rīgā, tēvs – komponists Zigmars Liepiņš, māte – dziedātāja un producete Mirdza Zivere
- mācījies Rīgas Doma kora skolā un Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā, *Erasmus* programmas ietvaros studējis Berlīnes Mākslu augstskolā (2011)
- 2012. gadā ieguvis bakalaura grādu kordiriģēšanā, patlaban turpinā studijas simfoniskā orķestra diriģēšanas klasē
- ieguvis I vietu Teodora Reitera starptautiskajā kordiriģentu konkursā (2007) un I vietu 4. starptautiskajā kordiriģentu konkursā *Towards Polyphony* Vroclāvā (2008)
- 2006–2012. gada jauniešu kora “Kamēr...” otrais diriģents
- kopš 2012. gada jūlija – “Kamēr...” mākslinieciskais vadītājs un galvenais diriģents

Inta Pīrāga

Līdzsvarots un mierīgs

Inta Pīrāga: Vai tas, ka esi kļuvis par kora “Kamēr...” māksliniecisko vadītāju, mainījis tavu dzīvi?

Jānis Liepiņš: Ļoti mainījis. Pirmkārt, tagad ir lielāka atbildība par visu, kas notiek ar šo kori. Tas prasa daudz vairāk laika nekā tad, kad biju tikai otrais diriģents un gatavoju nelielu programmas daļu. Otrkārt, man jāplāno un jādomā, kas notiks tālāk.

IP: Vai esi gatavs atklāt tuvākās, tālākās ieceres?

JL: Pilnīgi visu man vēl negribētos atklāt. Droši varu teikt, ka drīz sāksim rakstīt disku ar “Mēness dziesmām”, un prezentācijas koncerts būs 1. decembrī. Brauksim ar *Sinfonietta Rīga* uz Viļņu, lai atskaņotu Justes Janulītes “Mākoņu vērošanu”, ko dziedājam vasarā Cēsu mākslas festivālā un tikko arī orķestra sezonas atklāšanā. Vēl mums priekšā brauciens uz festivālu Austrijā.

IP: Cik tev pašam svarīgs ceļš, ko iesāka Māris Sirmais, veidojot tematiskās programmas ar jaundarbu pasūtījumiem?

JL: Neuzskatu, ka jaunam diriģentam jātaisa revolūcija ar savu atnākšanu. Protams, kaut kas būs citādi, bet es negribu atteikties no pamatprincipiem. Īpaši attiecībā uz jaundarbiem. Tā taču ir “Kamēr...” vērtība, kas vienmēr bijusi un ar savu unikalitāti dara kori atšķirīgu no citiem. Protams, kvalitāte – tā ir otra lieta, ko es negribētu mainīt.

IP: Liekas, ka arī attiecībā uz konkursiem esi vienisprātis ar Māri. Tavā vadībā vasarā plūcāt laurus 25. starptautiskajā Bēlas Bartoka kora konkursā Debrecenā. Ieguvāt divas pirmās vietas kamerkoru un jaukto kora kategorijā, kā arī *Grand Prix*. Lidz ar to koris jau otrreiz cīnīsies par Eiropas labākā kora titulu, jo saņēms uzaicinājums 2013. gadā doties uz Areco.

JL: Tas bija ļoti svarīgs brīdis mums visiem, jo nebijām pārliecināti, vai bez Māra to varēsīm paveikt. Tomēr pierādījām sev, ka varam, tā ka cīnīsimies tālāk.

IP: Vai, diriģējot koncertā, tu vienmēr par simt procentiem zini, ko gribi dzirdēt? Varbūt esi no tiem mūziķiem, kas mēdz atstāt vietu arī impulsivitātei, mirkļa emocijai?

JL: Domāju, ka koncerts var atšķirties no mēģinājuma, un tas nav slikti. Jāvādās pēc situācijas. Tu nevari vienmēr iet ar galvu sienā – esam iemācījušies tā, tātad par katru cenu tāpat jābūt arī koncertā. Mazums, kāda ķibeles gadās... Tāpēc varu teikt, ka koncertos jābūt pamatam, uz kā balstīties, bet ir labi, ja var arī eksperimentēt un meklēt ko jaunu. Tad būs interesanti arī pašiem, un jo īpaši tiem, kas dzied šo skaņdarbu jau piekto gadu.

IP: Atšķirībā no orķestra diriģentiem tev jāreķinās, ka cilvēka balss ir jutīgs instruments.

JL: Tā ir. To izjutām arī Ungārijā, kad mums ielika mēģinājumus septiņos no rīta. Lai cik agri tu celtos, balss tomēr neskan. Turklāt konkurss notika zālē, kur akustika bija tik slihta, ka tu dziedā, bet tālāk par skatuvi skaņa neiet. Ko darīt? Jātiek galā ar šo situāciju! Principā jau visiem konkursa dalībniekiem noteikumi ir vienādi. Atšķirība tikai – kā kurš māk šo problēmu risināt.

IP: Kā ir diriģēt agri no rīta? Vai tev arī jāceļas divas stundas agrāk?

JL: (*smejas*) It kā jau nē, jo rokas nav ierūsējušas. Bet man jāreķinās ar dziedātājiem, nevaru likt viņiem spiegt, piemēram, trešās oktāvas do. Jāplāno mēģinājums tā, lai viņus saudzētu. Ja es nevaru uzreiz reaģēt, tad gan jāceļas agrāk, lai izplānotu situāciju, kā rīkoties.

IP: Galvenais jau, lai strādātu galva?!

JL: Jā, tas ir svarīgi. Man līdz šim ir strādājusi. Ja nestrādās, tad gan būs jāceļas agrāk!

IP: Cik nu iznācis redzēt tevi diriģējam, esi atstājis ļoti mierīga cilvēka un korekta, līdzsvarota interpreta iespaidu. Vai pats arī esi tādās domās?

JL: Tā varētu teikt. Es vairāk uztraucos par tiem, kas atrodas manā priekšā, mazāk par sevi. Ja ir tāds brīdis, kad visi stresojam, piemēram, konkursos, tad taču es nedrīkstu radīt papildu uztraukumu. Tas atstāj iespaidu uz skaņu – cilvēki saraujas, un skaņa nav tik atbrīvota. Cenšos darīt visu, lai iedvestu dziedātājos mieru. Ar ķermeņa valodu saku – mums viss ir kārtībā, mēs varam muzicēt un šajā brīdī nedomāt par ikdienišķām problēmām.

IP: Manuprāt, diriģentam ne mazāk svarīgi sevi turēt grožos arī pirms uzstāšanās. Uzbraucieni dziedātājiem īsi pirms koncerta vai konkursa ir ļoti nepatīkami. Kā ar tevi un stingrajiem vārdiem pirms uzstāšanās?

JL: Es nekad neesmu teicis stingrus vārdus pirms uzstāšanās, drīzāk iedvesmojošus. Visas problēmas jāizmirst tajā brīdī, kad uznāc uz skatuves. Nevienam neinteresē, kā tu jūties, vai kādas ir jūsu attiecības. Svarīga šajā brīdī ir tikai mūzika! Tāpēc labāk pirms tam vienkārši iedvesmot, salikt visu pa vietām, nevis pēdējā brīdī norādīt uz kļūdām. Tā es nekad neesmu darijis un domāju, ka arī nekad nedarišu. Protams, tikko mēs noejam no skatuves, tad gan varu pateikt, kas bijis labs, kas slikts. Bet pirms – nekad!

IP: Kā diriģents sāki strādāt ļoti jauns, vēl mācoties Rīgas Doma kora skolā.

JL: It kā jau runā, ka diriģenti sākas no 40 vai 50 gadu vecumā...

IP: Šķiet, ka mūsu steidzīgajā laikmetā reti kurš tā šodien domā.

JL: Manuprāt, Latvijā mūzikas skolu sistēma veidota labi. Pirmo reizi sāku apgūt diriģēšanu, mācoties 9. klasē. Tad tu sāc saprast, vai tev tas der, vai nē. Bet, ja tu gribi to darīt, tad – jo agrāk, jo labāk. Tas tāpat kā ar pianistiem, kuri sāk trenēties no četrus gadu vecumā, jo, sasnieguši divdesmit vai trīsdesmit gadu sliekšni, vēlas rādīt attiecīgu līmeni. Ja sāktu tikai ap astoņpadsmit, būtu par vēlu. Agrāk sākot, tev ir ilgāks laiks attīstībai. Visa dzīve jau ir tāda, ka tu mācies, mēģini kaut ko uzlabot, meklē kā labāk...

IP: Viens no taviem pirmajiem diriģēšanas pasniedzējiem bija Valdis Bernhofs, kurš pēc tevis diriģētā Zigmara Liepiņa autor-koncerta (18. maijā Lielajā ģildē) man sacīja, ka jau skolas laikā esot pamanījis tavas prāta spējas, loģiskumu mūzikā un to, ka nebaidies no tehniskām lietām. Tu esot skatuves cilvēks.

JL: Uz skatuves tiešām jutos labi. Pateicoties vecākiem, vēl maziņš būdams, jau iepazīnu skatuves smaržu un aizkulies. Es pat esmu sēdējis uz operas skatuves un izbaudījis gaisotni, kāda tur valda, kad ir tukša zāle. Doma kora skola arī man ielika skatuves pamatus. Paldies Valdim par labajiem vārdiem! Ja jau viņš tā saka, varbūt tā arī ir... Es kādreiz mēģināju eksperimentēt un taisīt pavisam trakas interpretācijas, bet mani tad vienmēr centās nolikt pie vietas.

IP: Valdis Bernhofs arī uzskata, ka drīzumā tu varētu atrast savu nišu mūzikā. Kā tev pašam liekas – vai esi jau atradis to, kur vislabāk jūties?

JL: Man jāpiekrīt viņam, ka vēl nē. Ir diriģenti, kas specializējas baroka mūzikā vai mūsdienu mūzikā. Man daudz kas patīk, bet es vēl meklēju savu ceļu. Mācos. Esmu procesā. Un nevaru apgalvot, ka esmu jau gatavs diriģents. Varbūt tas notiks pēc pāris gadiem, varbūt desmit? Arī to, uz kuriem tas ved, vēl nezinu. Es plūstu dzīvei līdzī un patlaban daru to, kas man patīk, tas ir, – diriģēju. Par savu nišu vēl pārāgi runāt.

IP: Atrast būs vieglāk, ja pamēģināsi visu ko?

JL: Principā, jā. Tad pati dzīve man to noliks priekšā, un es sapratišu, kas sanāk labāk. Domāju, laiks visu saliks pa vietām.

IP: Vai tavs nākošais skolotājs pēc Valda bija Māris Sirmis?

JL: Jā, pie viņa Domskolā mācījos divus gadus. Arī tas bija labs periods. Mārim bija cits piegājiens mācībām. Viņš nekad nezināja, kurā klasē vai kursā mācos, tāpēc bieži deva konkrētajam līmenim neatbilstoši sarežģītu repertuāru. Un – ja tu pacel to latīņu augstāk, ir arī kurp tiekties! Valdis piegāja tai lietai vairāk teorētiski, Māris – praktiski, un savienojums bija vienkārši lielisks. Vispār jāteic, ka man vienmēr paveicies ar skolotājiem.

IP: Kādēļ akadēmijā izvēlējies studēt pie Jāņa Lindenbergas?

JL: Vēl mācoties skolā, zināju, ka Jānim Lindenbergam ir laba reputācija kā kordiniģēšanas pasniedzējam. Viņš bieži nāca uz mūsu skolu, piedalījās eksāmenos, un man ar viņu izveidojās labs kontakts. Profesors ir lielisks latviešu klasikā.

IP: Kādēļ tev radās vēlšanās, vēl studējot kordiniģentos, jau sākt mācīties orķestra diriģēšanu Berlīnē? Tev pat izdevās Berlīnē noorganizēt savu orķestra koncertu!

JL: Vienkārši mēģināju domāt uz priekšu. Sapratu – kad pabeigšu kordiniģentu nodaļu, tūlīt stāšos orķestra diriģentos. Kāpēc to neizdarīt laicīgi? Lucs Kēlers ir viens no labākajiem pasniedzējiem, viņa reputācija Eiropas kontekstā ir laba. Es no viņa tik daudz iemācījos, ka tagad to varu izmantot arī darbā ar kori.

IP: Atklāsi detaļas?

JL: Tās tādas tehniskas lietas, kas lasītājiem nebūs interesantas. Drīzāk tos varētu saukt par diriģēšanas knifņiem, ko man agrāk neviens nebija mācījis un kas reāli darbojas, strādājot ar kori. Piemēram, koka pūtēju grupa nevar iestāties reizē. Tu rādi, bet nav, rādi – nav. Kēlers pasaka, kas jādara, un beidzot viss sanāk. Kā skatīties un mācīties mūziku no partitūras, arī to man iemācīja Kēlers. Patlaban, kad notiek mūsu saruna (28. septembrī – I. P.), Lucs Kēlers atkal ir Rīgā un strādā ar Latvijas Mūzikas akadēmijas simfonisko orķestri. Man bija prieks viņu satikt. Atvars Lakstīgala arī ir pie viņa mācīties, un mūs abus Berlīnē viņš dēvēja par latviešu mafiju.

IP: Vai diriģēt Berlīnē Pētera Vaska Vijolkoncertu "Tālā gaisma" ir tava ideja?

JL: Pasniedzējam ar šo koncertu nebija nekādas saistības. Berlīnē iepazinot ar latviešu vijolnieci Montu Vermani. Viņa gatavojās pabeigt Hansa Eislera Mūzikas akadēmiju un līdztekus strādāja Berlīnes Vācu operā. Mums notika divi koncerti, no kuriem vienu vērtēja kā viņas maģistra eksāmenu, bet otrs bija ar mācībām nesaistīts. Monta sarunāja labus mūziķus gan no *Deutsche Oper*, gan no *Staatsoper*, tādējādi izveidojot ko līdzīgu projekta orķestrim.

IP: Ja tie bija tik labi mūziķi, tad jau tev kā jaunajam diriģentam bija viegli strādāt?

JL: Bija labi un interesanti, jo liela daļa no mūziķu nebija Vasku spēlējuši. Dzirdējuši par viņu bija, bet šo mūziku nepazīna. Tāpēc biju priecīgs, ka varēju piedāvāt kaut ko jaunu.

IP: Vai pēc koncerta tavā atzimju grāmatīnā parādījās vērtējums?

JL: Nē, jo tas nebija mans eksāmens. Vienkārši koncerts. Tikai pagājušajā pavasarī, kad diriģēju kori "Kamēr..." un Liepājas simfonisko orķestri (Vasarsvētku koncerti 26. maijā Liepājas Sv. Jāzepa katedrālē un 27. maijā Rīgas Sv. Jāņa baznīcā ar *a cappella* programmu un Pučīni *Messa di Gloria*, kur solo dziedāja Aleksandrs Antoņenko un Jānis Apeinis – I. P.), saņēmu vērtējumu un atzīmi, jo tas bija mans diplomeksāmens. Pats gan nekad neskatos uz koncertu kā uz eksāmenu, par ko tiek likta atzīme uz papīra. Klausītājs mani vērtē vienmēr, un arī mūziķi nepārtraukti vērtē.

IP: Pirms brīža runājām par tavu nišu mūzikā, ko tu vēl meklē. Pēc koncerta Lielajā ģildē dažiem klausītājiem likās, ka tu varētu to, iespējams, atrast vijolmūzikā. Tava vectēva, vijolnieka Jāņa Liepiņa, ģēni esot manāmi. Vai viņiem ir kaut nedaudz taisnības?

JL: Laikam jau. Man pašam arī šķiet, ka es jūtu vijolniekus. Patīk vijolkoncerti un koncerta žanrs kā tāds. Saspēle starp orķestri un solistu liekas aizraujoša. Daudzi gan man teikuši, ka vijolkoncerti esot visgrūtāk diriģējamie – skaņa nākot ar novelošanos, un visus sadabūt kopā ir grūti. Bet es to tā neizjūtu. Man patīk šis instruments, un bērnībā es daudz esmu to dzirdējis. Tik tiešām – vienīgi koncerti, ko līdz šim esmu diriģējis, ir tieši vijolkoncerti.

IP: Šodien ir moderni runāt par prestižu. Vai, tavuprāt, diriģents ir prestiža profesija, un vai tas tev ir svarīgi?

JL: Man tas nav svarīgi. Diriģenta profesija ir prestiža un cienijama, tajā pašā laikā tā nes līdzī arī daudz pārbaudījumu un neveiksmju. Prestiža tā kļūst tad, kad esi sevi pierādījis un daudz ko sasniedzis. Ne visiem tas izdodas, jo izdarīt to ir ļoti grūti. Diriģentu ir daudz, bet tādu, kas tiek piramīdas augšgalā, salīdzinoši maz. Man šajā brīdī šķiet svarīgi darīt savu darbu labi. Ja vēl kāds to novērtēs – būšu priecīgs, ja nē – vienalga turpināšu strādāt, kamēr vien varēšu.

IP: Cilvēciskais kontakts tev svarīgs?

JL: Protams. Diriģēšana, manuprāt, ir koleģiāls darbs. Savstarpējs process. Diriģents nevar bez mūziķiem, un mūziķi varbūt arī varētu bez diriģenta, tomēr viņš dod tā saukto pievienoto vērtību. Uzskatu, ka diriģents nav karalis un viņam jāmeklē cienīt citus.

IP: Vai vari pieņemt citu viedokli un mierīgi uz klausīt iebildumus?

JL: Varbūt tad, kad man būs piecdesmit, es to nedarišu... (*smejas*) Bet tagad es uzklāšu. Ja dzirdu argumentus, es tos izvērtēju – der tie man, vai neder. Mums jau visiem ir viens mērķis – pēc iespējas labāks koncerts. Arī Mariss Jansons ir teicis, ka visu dzīvi mācās un dara to arī šobrīd. Bet tā jau ir ne tikai diriģenta profesija.